

Versie: 11 november 2019

N.V. Rotterdamsche Tramweg Maatschappij

© Allan Kleiweg

Tijdschriftartikel: Spreeuwenpraat IV

Wie in de geschiedenis van de RTM duikt, komt soms onverwachts een pareltje tegen. Zo ook onderstaand bericht dat de beginfase van het RTM-museum beschrijft. Het artikel is van redacteur Pieter Spreeuw, en is overgenomen uit het tijdschrift 'Het Vrije Volk' van donderdag 23 november 1967. Inclusief tussenkoppen, volzinnen en enkele eventuele schrijf-, stijl-, tik- of zetfouten.

Spreeuwenpraat IV

Pieter heeft maandag 13 november een RTM-locje op een verkeerd spoor laten rijden. Vandaag hoop ik het op het juiste spoor terug te brengen. Ik toonde die dag ergernis over het feit, dat er een RTM-locomotief naar Bergen aan Zee was verkocht. Ze willen daar – zo schreef ik – en toeristisch lijntje beginnen. Best idee, maar dat locomotiefje had in Rotterdam moeten blijven !

De heer J. Bakker, Jacoba van Beierenlaan 91 te Delft, – zo meldde ik u al – heeft die “spreeuw” van 13 november met stijgende verbazing gelezen. Spontane verontwaardiging bracht hem ertoe me een lange bief te schrijven en wat lichte verwijten te maken.

Vanwaar de ergernis ? Ik laat de heer Bakker aan het woord:

“Misschien zal het je wat duidelijker worden als ik je vertel dat deze locjes (het zijn er drie van de RTM en nog andere van andere maatschappijen) tezamen met ander materieel is gekocht door de Nederlandse Tramweg Stichting. Voor dit doel is met veel moeite door haar donateurs geld bijeengebracht. Men wil inderdaad proberen een toeristisch tramlijntje te exploiteren. Ik ben het volkomen met je eens wanneer je van mening bent dat deze locjes een deel van oud-Rotterdam vertegenwoordigen. De stichting heeft dan ook geprobeerd om op een stukje overgebleven RTM-lijn een tramdienst te doen herleven. Door allerlei omstandigheden is dat niet gelukt.”

De heer Bakker neemt het mij kwalijk dat ik “er bezwaar tegen maak dat er een stichting is geweest die deze locomotiefjes van de sloop heeft gered.” En daarmee slaat hij de plank volkomen mis. De Stichting doet werk dat ik bijzonder waardeer en ik ben blij dat er enthousiaste lieden zijn die er tijd, moeite en geld aan spenderen om deze locomotieven te redden. Ik zei alleen, en ik zeg dat wéér: “Een van die locjes had in Rotterdam moeten

blijven, in de Rotterdamse gemeenschap. Want daar vooral hoort zo'n locje thuis." En dat is geen kritiek aan het adres van die stichting. Ik kritiseerde een bepaalde Maasstedelijke laat-maar-waaien-mentaliteit als het om aardige dingen gaat.

Pieter liet de oude locomotief naar Bergen aan Zee rijden, maar dat moet Zaandam zijn. De heer Th. Barten, Homerusstraat 590, Rotterdam-24 tikt me vriendelijk op de vingers:

"In het geval van de RTM-locomotief was je niet goed geïnformeerd. Zij is niet aan Bergen aan Zee verkocht om daar met ander RTM-materieel te gaan rijden. Er waren nog drie RTM-stoomlocomotieven aanwezig, de 50, 54 en 56. Zelf ben ik twee van de drie locs mee wezen wegbrengen naar Zaandam. Ze moesten op korte termijn weg van het Handelsterrein en de Tramweg Stichting, die voor museumdoeleinden had gekocht, wist er geen ander onderdak voor te vinden dan in een afgelegen loods in Zaandam. Daar wil men ze onderwijl opknappen."

De heer Barten hoopt dat er nog eens 'n toeristisch lijntje tussen Zuidland en Hellevoetsluis zal komen. Daartoe worden ook enkele motorwagens en rijtuigen opgeknapt.

"België is ons hierbij een paar jaar gelden op voorbeeldige wijze voorgegaan" vertelt de heer Barten: "Tramenthousiasten hebben in de Ardennen een aantrekkelijk tramlijntje gecreëerd. Nu zijn er motortrams maar volgend jaar komt er zelfs een stoomtram. Omdat het rijk er de toeristische aantrekkelijkheid van inziet, heeft het de genie beschikbaar gesteld deze tramlijn te verlengen en te vervolmaken met remise, werkputten enz. De dienstregeling is zelfs in het spoorboekje opgenomen. Alle hobbyïsten werken er belangeloos aan mee. Men kent geen arbeidsloon."

De Nederlandse Tramweg Stichting, zo hoort Pieter, beperkt zich niet uitsluitend tot het bewaren van het RTM-materieel. Zij heeft beslag kunnen leggen op een stoomlocomotief en een rijtuig van de Gooise stoomtram. Met medewerking van 't gezelschap Leeghwater, vereniging van werktuigbouwkundige studenten in Delft, zal het locje op 15 december weer op de baan komen en wel tussen Delft en Wateringen. Dit ter gelegenheid van het eeuwfeest van de vereniging.

De heer Barten zegt dat de locomotief op het ogenblik in de NS-werkplaats te Tilburg wordt opgeknapt: de maatschappijnaam en de fabrieksplaten zullen dan weer op de zijkant prijken, belangeloos nagegoten door Niehuis en van den Berg's scheepsreparatiebedrijf te Rotterdam."

Pieter vindt dat de stichting hiermee leuk werk doet. Het secretariaat is gevestigd op het adres Willem Pijperlaan 13 te Leidschendam.

PIETER SPREEUW.

Beschouwing

- De Tramweg Stichting, opgericht in 1965, was in feite een afsplitsing van de NVBS, de Nederlandse Vereniging van Belangstellenden in het Spoor- en Tramwegwezen. De TS richtte zich op het behoud en rijvaardig maken en houden van historisch Nederlands tramwegmaterieel. De oprichting van de TS vond niet toevallig in 1965 plaats. Het was

onder ingewijden duidelijk dat het RTM-trambedrijf op z'n laatste benen liep, en dat dit een laatste kans betekende om een samenhangend geheel aan tramwegmaterieel te behouden. De TS verwierf snel een aardig aantal donateurs, maar de financiële armslag van de TS was zeer beperkt. Met zeer grote inspanning werd, tegen schrootwaarde, RTM-materieel aangekocht. Helaas, een remise of werkplaats ontbrak. Men zag zich gedwongen tot improvisatie.

- De TS is met de Provincie Zuid-Holland in onderhandeling geweest over de aankoop van de oude trambaan tussen Spijkenisse en Hellevoetsluis, maar men kon het niet eens worden en uiteindelijk werd van de trambaan een fietspad gemaakt. Wel kon de oude RTM-remise met omliggende grond te Hellevoetsluis worden verworven. De plannen werden bijgesteld, en de hoop was om een museumtramlijn tot stand te brengen tussen Nieuwenhoorn en Hellevoetsluis, wat later vanwege herontwikkeling van de omgeving, werd teruggebracht tot de nog kortere afstand Vlotburg – Hellevoetsluis. De samenwerking tussen de Gemeente Hellevoetsluis en het TS-Depôt Hellevoetsluis verliep, om het eufemistisch te stellen, stroef.

- Tot verbazing van sommigen kwamen, toen de na de opheffing van de RTM-tramdiensten de loodsen en werkplaatsen op het Handelsterrein werden ontruimd, drie oude stoomlocs boven water. De locs verkeerde in slechte staat, en plaatsing in de zilte buitenlucht te Hellevoetsluis was zeker niet wenselijk. Vermoedelijk via persoonlijke contacten van TS-bestuursleden werd in Zaandam een tijdelijke oplossing gevonden. Daar mochten de drie locs in een loods bij de voormalige meelfabriek 'Vrede' worden gestald, en werd de conservatie der locs ter hand genomen. Vele tramliefhebbers waren opgelucht.

- Kennelijk kregen de redacties van Rotterdamse dagbladen lucht van de ontwikkelingen, ontstonden er geruchten, en werden deze ook in de kranten gepubliceerd. Van verkoop van de locs was geen sprake. Bovenstaand artikeltje valt in de categorie van 'de klok hebben horen luiden, maar niet weten waar de kerk staat'. Zoals blijkt, logen de reacties er niet om.

- Grappig is dat er een link werd gelegd met het legendarische NS-tramlijn van Alkmaar naar Bergen aan Zee, waar de 'Bello' (NS-serie 7700) tot 1955 badgasten naar het strand bracht. Het verlies van de tramlijn bleef lang pijn doen en kennelijk speelden enkelen met de gedachte om de tramlijn opnieuw aan te leggen (in smalspoor ?) en met de RTM-locs een museumtramlijn te exploiteren. Bello-loc 7742 was als monumentje in 1960 in Bergen geplaatst. In 1978 werd de loc door de SHM verworven en gerestaureerd. Thans rijdt de 'Bello'-loc regelmatig op de museumlijn Hoorn – Medemblik.

- Ook schrijver dezes was bij één van de transporten aanwezig. Op onderstaande afbeelding is te zien dat de loc, op een dieplader en op weg naar Zaandam, even halt houdt bij het Rotterdamse stadhuis. Om de sfeer te verhogen, werd in de loc wat poetskatoen verbrand, zodat er toch even wat rook uit de schoorsteen kwam ...

- Het monumentale pakhuis 'Vrede', gebouwd in 1918 en vernoemd naar de Vrede van Versailles, krijgt in de 21ste eeuw een nieuwe bestemming; het idealistische chocoladebedrijf Tony Chocolonely maakt van de voormalige meelfabriek-rijstpellerij-pakhuis haar hoofdkantoor, chocoladefabriek en een chocoladepretpark.

RTM-loc op weg naar Zaandam, tussenstop voor het Rotterdamse stadhuis.

Meelfabriek 'Vrede', Zaandam, 1918.

Bronnen:

- Bron artikel: Delfpher, dagblad 'Het Vrije Volk' van 23 november 1967, bladzijde 5 . Auteur onbekend. Link naar originele publicatie: <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010956468>
- Afbeelding 75h.1: Loc bij stadhuis - Fotograaf onbekend, coll. G. van Slooten.
- Afbeelding 75h.2: Vrede, Zaandam - Fotograaf onbekend. Coll. A.C. Klein, MA.